

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère <1543-1623>

Mogvntiæ, 1617

Cap. 13. De impedimento vis seu metus grauis,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78477)

nuncium acceperit de morte prioris, quantocumque anno-
rum spatio infuisset. Hanc esse constitutam à Clemente
tertio, habetur ex cap. In presentia De spons. & à Lucio ter-
tio ex cap. Dominus De secundis nuptijs. Moderata est autē
postea per Innocentium tertium in cap. finali De lite non con-
t. §. Si autem x. ubi habetur, quod Iudex Ecclesiasticus in
tali causa procedere non debeat, nisi verosimiliter præsumatur
de morte viri: quod quidem indicat ad procedendum,
aliquando sufficere posse indicia quæ præstant verosimilem
præsumptionem. Quando sint vero talia, quæ sufficiant, vt
et quando nuncium acceptum de viri morte sit certum sufficienter,
relictum est prudentis arbitrio attentis circumstantijs occur-
rentibus.

Secunda propositio est: Mulierem posse bonâ conscien-
tiâ secundo viro nubere, quando talis est publica fama, aut
talia adsunt indicia de morte prioris mariti, vt iudicio Eccle-
siastici Iudicis alteriusque prudentis, bonique viri, faciant vero-
similem præsumptionem. Hæc præterquam ex præcedenti
sequitur, habetur etiam ex eo, quod falli possit is qui mittit
certum nuncium: ita vt hoc non excludat omne periculum
deceptionis: & nihilominus potest sufficere ad excusationē
secundarum nuptiarum, ex cap. In presentia, & ex cap. Do-
minus ante citatis. Igitur sufficere quoque poterunt alia indi-
cia, quæ faciunt non minorem probabilitatem quam idip-
sum certum nuncium.

De qua probabilitate aduerte, talem esse debere, vt exclu-
dat omnem contrariam, quæ rem faciat dubiam: alioqui e-
nim esset abstinentum à secundis nuptijs, quod nullum ha-
bet periculum, non autem illas inire; in quo periculum esset
tum nullitatis matrimonij, tum etiam adulterij. Pro quo faci-
unt quæ Sanchez tradit in memorata disput. 46. quæstio. 1.
qui & in sequenti quæst. 2. bene docet vnius testimonium de
morte prioris mariti non sufficere vxori ad licite nubendum
alteri: quia si in causis pecuniarijs dictum vnius, insufficientis
est; multo minus sufficet in causa secundi matrimonij, in
qua imminet damna peccati, inualiditatis Sacramenti, in-
famiae, & dedecoris, si vir ipsius superstes sit. Excipit autē in
fine eiusdem quæstionis casum in quo ob loci distantiam nō
posset haberi alia probatio: & qualitas personæ, & verifi-
citas eorum quæ dicit, prudens iudicet fidem esse ei ad-
hibendam. Ex eodem fundamento tenendum videtur etiam
quod idem multis pro se citatis tenet, solam famam non
sufficere ad probationem mortis mariti, nisi alijs adminicu-
lis fulciatur: vt quod ea sit longi temporis & cōstans in loco
ubi maritus morabatur, & ex alijs id genus, quæ ipse Sanchez
citatis authoribus refert: additis conditionibus quas fama
requirit, vt plene vereque probata censeatur: quæ cum spectet
ad vsum fori externi, ei cui libuerit ipsum videndas relin-
quemus.

Tertia propositio est: Mulierem quæ priuata etiam au-
thoritate, nuplit secundo viro, non esse ab eo separandā per
Iudicem Ecclesiasticum, nisi certo constiterit, quod prior
maritus viuat. Hæc deducitur ex eo, quod talis mulier eidem
secundo viro postulanti, non debeat negare debitum; quan-
do ipsa de morte prioris viri adhuc sibi dubitandum existi-
mat, ex cap. Dominus, De secund. nupt.

Quarta propositio est: Mulierem quæ siue temere, siue ius-
tis argumentis subnixâ contraxit cum secundo viro, si post-
ea sciuerit priorem maritum viuere, debere ab hoc posteriori
abstinere. Quod si nesciat certo, credat tamen leuiter, &
siue iustis argumentis, debeat ad consilium sui pastoris dubi-
tationem huiusmodi deponere, libereque non modo reddere,
sed etiam petere debitum. Sin credulitas eius probabilis sit
& discreta, vt pote in nixa verosimilibus coniecturis & argu-
menti, tenetur quidem reddere debitum eidem secundo vi-
ro petenti: sed illud ab eo petere non potest. Hæc habetur
ex cap. Inquisitioni De sentent. excommunic. Pari autem
ratione, quando matrimonium ratum solummodo, nec cō-
summatum fuerit, iudicandum est de muliere, quæ cum se-
cundo viro contraxerit, eo quod crederet priorem illum in-
gressum esse religionem: nam si res aliter se habere depre-
hendatur, ipsi priori adherere compelletur, etiam si secun-
dum matrimonium fuerit consummatum ex cap. Licet De
sponsa duo. m. Id quod Couarr. tractat in Epitome part. 2.
cap. 7. §. 3. num. 5.

ALIA difficultas hic occurrit, An ille qui existimans vxor-
em suam adhuc viuere, cum esset mortua, contraxit cum se-
cunda, valide contraxerit. Ad quam cum Sylu. Matrimonium
8. qu. 13 §. 5. Nauar. in Enchir. cap. 22. nu. 56. distinguendo re-
sponder: quod si talis putarit se posse vxorem secundam du-
cere viuente priore, quantumcumque sciret id esse peccatum, tunc
matrimonium fuisse validum: quia vere habuit intentionem
cōtrahendi; neque interuenit impedimentū coniugij, cū prior
vxor iam esset mortua. Sed si existimaret se non posse tale
quid: vt pote sciens contractum cum secunda, viuente prio-
re, non esse matrimonium: tunc inualidum esse matrimo-
nium, quia non habuit intentionem contrahendi, sed solum
decipiendi. De eo qui in tali calu vniuersè intenderet matrimo-
niū contrahere, non distinguendo an possit, vel non possit
valide contrahere viuente adhuc vxore, dicendū videtur
quod valide contrahat; cum intendat contrahere eo modo
quo potest, nec subsit impedimentum coniugij, nec aliud, vt
supponimus, dirimens matrimonium.

Cæterum ille qui sciens vxorem adhuc viuere, ducit se-
cundam: præter peccatum mortale, quinque pœnas incur-
rit. Nam in capit. 2. De sponsa duorum, illi imponitur vt
quadraginta diebus in pane & aqua ieiunet, & septem se-
quentibus annis pœniteat. Deinde fit irregularis, ex capit.
Nuper De bigamis. Tertio, contrahit matrimonij impe-
dimentum vnum de minoribus, significatum nomine cri-
minis, de quo in sequenti sectione tertia. Quarto, efficitur
ipso iure infamis, ex citato cap. Nuper. Ac tandem incur-
rit pœnas alias adulterij, & stupri, de quare Couarr. in cit. §.
3. num. 6. & 7.

CAP. XIII.

De impedimento Vis, seu Metus grauis.

SVMMARIVM.

- 75 Duo modi quibus vis seu metus grauis potest impedire matri-
monium: & diuersas fori exterioris & interioris in iudi-
cando de consensu in matrimonium.
- 76 Quatuor conditiones requiritur, vt per metum reddatur matri-
monium inualidum: quarum prima est, vt malum quod ti-
metur, sit graue.
- 77 Idem q. probabiliter immincat; nec necesse est grauius esse ma-
trimonio ingrato, dum modo vere sit graue.
- 78 Secunda conditio requiritur, vt metus sit extrinsecus ab homine
incussus. Et tertia, vt sit incussus ad obrinendam celebra-
tionem matrimonij.
- 79 Quarta, vt sit iniuste incussus, & nonnulla quæ ex ea infe-
runtur.
- 80 Qui per metum cadentem in constantem virum matrimonium
contrahit, non peccat vt contrahens inualide.
- 81 Metus peccati mortalis, censetur cadens in constantem virum,
& de veniali quid tenendum.
- 82 Metus amissionis honorum, metus infamie, metus excommuni-
cationis, & metus lucri cessantis, quatenus censentur ca-
dere in constantem virum.
- 83 De metu reuerentiali: quatenus ex eo contractū matrimonium
sit validum.
- 84 Moderatio cum qua idem accipiendum est: & de minus con-
iunctis metus reuerentiali.
- 85 In quos cadat metus reuerentialis: & an importuna preces ad-
iunctæ eidem metui, ipsum faciant cadentem in virum con-
stantem.
- 86 Quatenus non possint aut possint inferiores à superioribus com-
pelli ad matrimonium.
- 87 Matrimonium cōtractum metu cadente in constantem virum
non reddi validum per adiectum iuramentum, nec vim ha-
bere sponsaliorum.
- 88 Nulla est obligatio contractus matrimonij per metum cadentem
in constantem virum, initi de futuro, etiam si adiectum sit
iuramentum de non contrahendo ei.
- 89 Obiectio in contrarium solutione.
- 90 De dubio an validū sit matrimonium contractū & consumma-
tum metu cadente in constantem virum; aliud tenendū quoad
forum externum, aliud quoad internum, & quid.

75.

Is seu metus grauis dupliciter potest impedire matrimonium: vno modo, auferendo non tantum libertatem consensus, sed etiam consensum ipsum: vt quando homo propter metum, non consentit reuera, sed tantum fingit se consentire; tuncq; matrimonium inualidum est omni iure, tam naturali & diuino, quam Ecclesiastico: quia omni iure consensus requiritur ad matrimonium. Ad hoc faciunt cap. Si verum ci tua fanitas 31. quaest. 2. & cap. Consultationi De sponsal. neque id in dubium vocatur. Altero modo potest impedire auferendo tantum consensus libertatem, non autem consensum ipsum; vt fit cum quis vere quidem consentit in matrimonium, sed inuitus omnino propter metum grauem, qui dicitur cadens in constantem virum: sicq; certum est, inualidum esse matrimonium de iure Ecclesiastico, iuxta cap. Veniens 2. De sponsal. & cap. 2. De eo qui duxit in matrimonium.

SED DVBIUM EST, An sit etiam de naturali & diuino. Ad cuius explicationem & aliorum huc spectantium, praenotandum est 1. quod et si in foro exteriori consensum liberum in matrimonio interuenisse iudicetur per signa externa, & in primis per consecutam copulam carnalem: ac etiam iuxta cap. Ad id, De sponsalibus, per cohabitationem diuturnam, seu quae durauerit post cessationem metus, nihilominus tamen in foro interiori nullum locum esse signis sed relationi confidentis rei veritatem: De quo per cap. Tua nos De spō. sal. docet Couarr. in Epitome par. 2. cap. 2. nu. 2. quod in foro exteriori credatur testibus & alijs documentis, non autem confidenti in causam propriam: contra vero in foro interiori confidentis testimonium sufficiat, quantumcumq; mille aduersentur testes.

76.

Praenotandum est secundo, requiri quatuor condiciones vt Matrimonium per metum reddatur inualidum. PRIMA, vt metus non sit leuis, quod ex instituto tractat Sanchez lib. 4. disputat. 17. sed grauis sit; qui in antecitato cap. Veniens dicitur cadens in constantem virum: de quo in praecedenti libro 1. cap. ultimo pluribus egimus. Sufficiet hic notare tria esse necessaria vt talis sit, saltem sufficienter ad reddendum matrimonium inualidum. Primum est, vt malum quod timetur sit graue, seu valde magnum: de quo si non constat iure, relinquitur definiendum arbitrio Iudicis in foro externo: & arbitrio prudentis in foro interno, prout alijs citatis notat Sanchez in eod. lib. 4. disp. 5. sub initium: in qua consequenter tradit, quae sint illa mala, de quibus iure constat, quod sufficiant ad metum cadentem in constantem virum, inter quae certa sunt maxime, indicata hoc versu.

Stupri, siue status, verberis atque necis.

relata à D. Thoma in 4. distinct. 29. quaestio vltima, artic. 2. ad 2. Nam mortē & cruciatus corporis per verbera, aut aequiualentem illis carcerem diuturnum, vel cum vinculis atrocibus, satis constat adferre metum, qui cadat in constantem virum: idq; habetur ex cap. Cum dilectus De his quae vi, & ex lege Nec timorem ff. Quod metus causa. De mutatione status, qua ex libertate in seruitutem, aut captiuitatem redigitur aliquis, itemq; de violatione pudoris in femina casta, idem constare potest ex eo quod talia mala censeantur non inferiora verberibus & carcere. Quae ratio est, ad quam circumstantijs dispectis, prudens formare debet suum arbitrium in reliquis casibus: de quibus Sanchez in eadem disp. 5. Ex quo in praecedenti disp. 4. aduerte quod diximus, procedere non tantum cum eiusmodi mala inferenda sunt illi, qui timet, sed etiam quando alijs valde coniunctis; vt patri, vel matri, vxori vel filijs, aut alijs consanguinitate vel affinitate, vel amicitia valde coniunctis.

77.

Alterum necessarium ad metum cadentem in constantem virum, est vt praedictum graue malum probabiliter imminet: nec enim vir est constans, qui malum etiam si magnum timet, quamuis cognoscat illud minime sibi imminere. Hoc, de quo plenius Sanchez in eod. lib. disp. 1. conditione 1. colligitur ex cap. fin. 31. quaestio 1. vbi glossa verbo Reprehensibilem duas causas tangit propter quas malum censendum est non imminere probabiliter. Prior est imbecillitas personae quae tale malum minatur: aut si ea non solet minas exequi. Videndus est Sanchez ibid. conditione 4. Posterior vero est locus publicus, in quo multi adsunt qui valeant illud impedire. Idem iudicium est quoties timens potest aliter occurrere malo sibi

imminenti, quae contrahendo tale matrimonium. De quare idem Sanchez ibid. conditione vltima.

Postremum necessarium ad praedictum metum, est ex plurimorum sententia, quos commemorat Sanchez in sequenti disput. 2. sub initium, talem proportionem esse inter malum quod quis minatur & matrimonium inuitum, vt melius sit accipere vxorem ingratam, quam pati tantum malum. Ratio est, quod cum viri constantis (vt pote sequentis recte rationis iudicium) non sit eligere maius malum ad vitandum minus, nec sane erit eligere matrimonium: quando ipsius celebrationem pati, maius malum est, quam pati id quod alter minatur. Verumtamen idem Sanchez ibid. numer. 3. cum Nauarro & aliquot alijs quos refert, sententiam contrariam sequitur; quae vt melior teneri potest: respondendo ad rationem allatam, iura grauitatem metus, per quem matrimonium reddatur inualidum, metiri ex grauitate mali quod metuitur: adeo vt cum illa de setanta fuerit, vt malum reddat à viro etiam constanti metuendum: sit nata impedire eum libertatem consensus, requisitam ad matrimonij validitatem. Si vigeas ex lege quinta, ff. Quod metus causa, metum accipiendum esse, quemlibet, sed maioris mali: idem Sanchez respondet ex glossa ibidem, comparatum illic sumi propositiuo; sensumq; esse timorem maioris mali; id est, magni mali.

SECUNDA conditio ad metum requisita, vt is reddat matrimonium inualidum (de qua Couarr. in Epitome 2. part. cap. 3. §. 4. num. 16 & plenius Sotus in 4. dist. 29. quaest. 1. art. 3. versu. Regula ergo generalis) est, vt extrinsecus ab homine sit incussus: ita vt intrinsecus ab ipso metuente susceptus ex aliqua suspitione propria, aut passione aut incussus ab aliqua re experte rationis, non reddat matrimonium inualidum. Quocirca verum matrimonium censetur, cum quis metu mortis, aut naufragij concubinam ducit in vxorem: si militer cum ex quibusdam suspitionibus vel indicijs metu infamiae aut alterius mali concipiens, contrahit matrimonium. Item ex morbo quo laborat timens mortem, promittit medico se accepturum filiam eius in vxorem: si ipsum curauerit: non enim medicus, sed morbus metum illi incutit: & sic de similibus.

TERTIA conditio, quam Sotus ibidem subiungit, est, vt metus non tantum incutiat ab homine, sed etiam incutiat eo fine vt matrimonium celebretur. Nam alio fine incussus, etiam ab homine, non reddit matrimonium inualidum. Et ita, inquit ibidem Sotus, si obideatur aliqua ciuitas, & dominus illius metu mali imminens matrimonium contrahat cum filia obfidentis, illud erit validum, quia obfidio non est eo fine cepta, vt talis ad matrimonium cogatur: quo fine si cepta fuisset, matrimonium esset inualidum. Similiter is, qui iam ab hoste captus matrimonium offert vt liberetur, contrahit valide: vt & is cui ad mortem propter sua facinorosa damnata, Iudex vitam offert, si aliquam ducat in vxorem. In talibus enim casibus non incutitur metus vt matrimonium celebretur: sed potius celebratur matrimonium vt metus auferatur.

QUARTA conditio, de qua pluribus Sanchez alijs citatis, lib. 4. disput. 13. est, vt metus iniuste incutiat eo fine, vt matrimonium celebretur. Si enim iuste incutiat, non ideo impeditur validitas matrimonij. Nam ratio cur contractus metu factus censetur inualidus, est quod contra iustitiam celebretur quod non contingit cum quis ad illum iuste cogitur. Matrimonium igitur non erit ex eo inualidum, quod contrahatur metu, si is sit iuste incussus. Accedit quod quando metus iuste incutitur, ille cui ob peccatum suum incutitur, censetur causa esse illius: adeoq; libertatem per illum sibi auferre. Nam eo ipso quod peccauit, meruit vt sibi talis metus incuteretur, atq; plena contrahendi libertate priuaretur. Sic ex cap. 1. & 2. De adulterijs ille qui intulit stuprum virgini, cogitur etiam poena temporalis, eam ducere in vxorem: ac secundum omnes, esse Nauar. in Enchir. cap. 22. nu. 51. in fine, is qui feminam coegit secum matrimonium contrahere, si ipsa postea libere consentiente, ille renuat consensum praebere, cogi poterit ad praebendum.

Ex hac conditione inferitur verum esse, quod Sotus ibidem adhaec, non esse validum matrimonium, si quod quis furti aut homicidij reus cogitur ab alio incutiente metum,

quod

REGINA
DI
PRAE
HODR
E. V

quod nisi filiam suam duxerit, illi ad Iudicem deferret. Nam quamvis possit iuste deferre, non potest tamen iuste per de- lationem illum in eum incurrere, ut filiam suam ducat in uxorem. Infertur pariter (ad idq; facit cap. Veniens 2. De spons.) non esse validum matrimonium, si is qui inue- nit aliquem cum filia, illum metu mortis, propria authorita- te cogat matrimonium cum ea contrahere. Nec enim pater potest authoritate propria, iuste talem cogere ad matrimo- nium: quia id iudicis officium est. Valeret autem, si pater non venisset animo cogendi illum ad matrimonium, sed ani- mo interficiendi illum ob eam culpam: ille autem precibus impetrasset ab eodem patre, ut vitam sibi condonaret, sub con- ditione quod filiam suam acciperet in uxorem. Tunc enim metus non est: in usus ut matrimonium fieret, neq; con- uentio illa contingeret ut matrimonium obtineretur per me- tum: sed ut metus per matrimonium tolleretur, sicut in casu- bus propositis in 3. conditione. Valeret quoq; matrimonium si tunc pater tantum minaretur se accusaturum illum apud Iu- dicem, nisi filiam accipiat in matrimonium: eo quod pater non tantum potuit talem iuste accusare: sed etiam iuste illum accusare in eum finem ut matrimonium contraheret, ad quod iudex illum iuste cogere poterat.

Iam sequitur, ut ad dubia de re proposita veniamus qua- latius quidem persequitur Sanchez in supra cit. lib. 4. sed con- tenti erimus necessaria nostro instituto, quam paucis fieri poterit, perstringere.

Dubia de re proposita.

PRIMUM DVBIUM EST, An peccet is qui matrimonium contrahit per metum cadentem in constantem virum. Illud tractat Sanchez disp. 16. cum quo ac cum alijs quos ipse citat num. 6. respondendum est negatiue: quia contrahere inualide non est intrinsece suae generis malum: ut patet ex eo quod in cap. unico §. Idem quoq; De despons. impub. approbatur contractus matrimonij per verba de praesenti inuis inter im- puberes: & declaratur non valere tanquam matrimonium, sed tanquam sponsalia: quae approbatio satis ostendit non esse peccatum de se, matrimonium contrahere inualidum. Deinde licet contrahens matrimonium, nec facit iniuriam proximo, qui illum iniuste cogit; nec Sacramento, cuius inualiditas in hoc casu non est ex parte contrahentis: sed à iure irritante, tota prouenit. Cuius prohibitioni contrahens, à peccato excu- latur per metum cadentem in constantem virum, nisi is incu- teretur in odium religionis vel contemptum Ecclesiae: atq; adeo in iniuriam Christi rebus omnib. anteposenda. Nec etiã ratio peccati potest in eo constitui, quod abutatur materia vel forma Sacramenti: quoniam consensus & verba quibus matrimonium contrahitur per metum cadentem in constantem virum: nec materia sunt nec forma vera Sacramenti ma- trimonij: quando quidem non valent ad contractum eum, quem in Sacramento Christus eleuauit. Namq; talis con- tractus debet esse validus: qualis certe non est factus metu cadente in constantem virum, vtpote qui irritus est ipso iure.

SECUNDUM DVBIUM EST, An cuiusvis peccati metus cē- sendus sit cadens in constantem virum. Respondetur, de me- tu peccati mortalis certum esse, quod sit talis censendus: cum consistit peccatum mortale, plusquam mortem tunc endum esse, ex cap. finali 31. qu. 2. & ex cap. Sacris De his quae vi, &c. De metu vero peccati venialis Sotus in 4. disp. 29. q. 1. art. 2. cir- ca medium, id negandum censet: nec sine ratione: quia licet malum sit committere peccatum veniale: & e contra virtu- tis sit egerere, mortem potius quam illius commissioem eli- gere; non censetur tamen quis inconstans ex eo solum, quod tali peccato succubuerit, quia cum septies in die iustus taliter cadat, ex cap. 24. Prouerb. nemo in praesenti vita inuenire- tur, qui constans dici possit.

TERTIUM DVBIUM EST, An omnis bonorum amissio vel infamia, vel maior excommunicatio constituat metum cadentem in constantem virum. Illud Sanchez tractat in cit. lib. 4. disp. 5. docens à num. 20. de metu amissionis bonorum, quod cadat in virum constantem, quando iactura est grauis, & ali- cuius momenti: nec facile ei occurrere potest. Cuius doctrinae fundamentum est, quod talis amissio aequiparetur morti: ut iudicatur per illud, quod ad eam auertendam ho-

minis non dubitent cruciari, adcoque morti, se expo- nere.

Iam quod in virum constantem cadat etiam metus infamiae, si haec grauis fuerit, & alicuius momenti, ex eo patet: quod melius sit nomen bonum quàm diuitiae multa Prouerb. 22. Inde enim sequitur metum infamiae non minus cadere in constantem virum, quam metum amissionis bonorum. De quare plenius Sanchez in praeced. nu. 13. 14. & 15.

De metu autem excommunicationis maioris, dicendum est: cum leuem esse si excommunicatio fuerit iusta: quia tan- quam medicina applicatur in remedium inobedientiae. Es- se vero grauem si excommunicatio fuerit iniusta, nec ei fa- cile occurrere possit recurrendo ad Superiorem per appella- tionem, aut per humilem petitionem absolutionis. Excom- municatio enim maior poena est, qua maior nulla inferri po- test iure Canonico ex cap. Corripiantur 24. quae si. 3. ni- hilque tam formidandum est, quam à Ecclesia separari, ex cap. Nihil 11. quae si. 3. Id autem fit per excommunicationem maiorem.

Addit ipse Sanchez alijs citatis nu. 25. & 26. idem ac de me- tu amissionis omnium, aut maioris partis bonorum, dicen- dum esse in hac re de metu amissionis rei magnae ac notabi- lis, aut instrumentorum totius vel maioris partis patrimonij. Idem quoq; de metu amissionis lucri notabilis, si metuens habuit usum quæsitum ad illud faciendum, & ipse ab eo per in- iuriam arceatur. Secus vero, si nullum tale ius habuerit, quia tunc cupiditas lucri frænari censetur potius, quam metus mali inuici.

QUARTUM DVBIUM EST, An metus reuerentialis tan- quam cadens in constantem virum, efficiat inualidum matrimo- nium, quod per illum contrahitur. Illud latissime tractat Sanchez in eod. lib. 4. disp. 6. Contenti erimus necessaria pro praxi, aliquot propositionibus tradere. Quibus praemi- tendum est metum reuerentialem hic dici illum, quo inferior ex reuerentia erga suum superiorem (ut filius erga patrem, & sic de ceteris) adducitur ad praestandum in matrimonium consensum: siue expressum, ut cum verbis aut alijs signis il- lum exterius declarat; siue praesumptum, ut cum pater filio praesente matrimonium contrahit pro eo, nec ipse contradic- cit. Ex tali enim taciturnitate praesumitur consentire, ex cap. unico De despons. impub. §. Porro in 6.

Prima igitur propositio, *hoc ita posito*, sit; Solum metum reuerentialem, nisi minax, aut verbera, aut alterius grauis mali metus adiungatur, non cadere in constantem virum, ac pro- inde non annullare matrimonium. Hanc Sanchez nu. 7. ex utroque iure deducit, pro eaq; plurimos auctores citat. Ratio vero est, quod metus reuerentialis nudus, non videatur tan- tam vim habere (sicut haberet si minax ei adiungerentur, ex cap. Ex literis, De despons. impuberum) ut vir constans co- terreri debeat, atq; cogi censetur.

Moderanda est vero propositio, *intra eundem nu. 11. & ali- quot sequentes*, ut non procedat, si cum metu reuerentiali co- currat, filium aliumve subditum, esse valde paternis aut heri- libus praecipis obtemperantem, & valde imbecillum: pa- trisq; erga filium, aut alium Superiorem erga suum subditum, sibi non consentientem esse crudelem & austum. Ratio est, quia sine minis potest esse actus viri constantis, si is cui reuerentia debetur, nimis crudelis sit & sauitiam praeseferat, solutusque sit sauire, ubi non obtemperatur suae volun- tati: tunc enim quantumcunque minax desinat actu: ad iun- tam virtute, cum probabili timore actionis. Idem iudi- cium est, si ad metum reuerentialem adiungatur indignatio patris aut alterius Superioris, quae probabiliter creditur fu- tura diuturna: ita ut patrem filius, aut alius inferior suum Superiorem semper sit habiturus infestum, ac passim obijcien- tem inobedientiam, & peiora de eo sentientem atque lo- quentem, pro more eorum qui alicui infestus sunt. Talis enim mali timore cadere in constantem virum, argumento est; quod vir prudens tale quid existimet adeo graue; ut quam illud, eligat potius à patria domoq; paterna exul esse. Id quod inter graua mala numerant Doctores, quos idem Sanchez commemorat in praeced. disp. 5. nu. 8.

Secunda propositio est: Cum metu reuerentiali, & minus ad metum cadentem in constantem virum, requiri, ut is qui minatur solitus sit minas exequi. Hanc Sanchez disput. 6.

83.

84.

nu. 21. probat: quia dum solet quis minas iactare, & parū exequi, perinde est ac si non minaretur: quo fit, vt virtū prudentem nihil, aut parum tales minas moueant tanquam vanæ ac nullius momepti. Addit idem in nu. 22. hanc non procedere, cum ille qui minatur potens fuerit, etiamsi de illius conditione dubitetur, an sit atrox & solitus minas executioni mādare. Ratio est: quia metum passus, merito timendi causam ex eo arripit, quod vir potens cui reuerentia debetur, minatus sit. Etenim dum mores ipsius ignorantur, nō est æquum exponere se periculo executionis talium minarum.

85. Tertia propositio est: Metum reuerentialem dari in omni illo, qui iure aliquo subiectionis subest alteri: vt in Clerico respectu Episcopi: in laico, respectu magistratus: in filio vel filia, respectu patris aut matris (quando hæc perinde ac ille, austeri fuerit & solitas minas exequi) aut aliorum ascendentium: itē in fratre vel sorore respectu fratris maioris, si cum hoc habitet ab eo; gubernetur; itemq; in minore annis respectu sui curatoris: ac demum in nepote aut nepte respectu patris aut auunculi cum quo habitat & a quo gubernatur. Ratio propositionis est: quod suapte natura inferiores ijs quibus subiunguntur debeant reuerentiam: quæ pudorem ac timorem incutit, retrahentem ipsos ne audeant voluntati illorum contradicere.

Quarta propositio est: Metum reuerentialem precibus importunis, id est, instantissimis, ac sæpius repetitis conuictum, censeri posse cadere in constantem virum. De hac late differit Sanchez disput. 7. & illam tandem nu. 7. hac ratione concludit; quod cum ex vna parte importunitas cuiuscunque, non modo valde urgeat, sed etiam vexet: & interdum opprimat: potest patet ex historia Sampsonis iud. 16. vbi de Dalila dicitur, quod cum molesta esset ei, & per multos dies iugiter adhereret, spatium ad querendum non tribuens, defecit anima eius, &c. Ex altera parte vero reuerentia debita personæ potenti, reddat rogatum pusillanimum ac timidum: nec audentem contradicere. Cum inquam hæc ita sint: iure sane optimo, vtraque talis timendi causa coniuncta prudentem ac constantem virum coget, consensumque extorquebit. Vnde tali coniunctione concurrente cum metu reuerentiali, is censeri poterit, vt cadens in constantem virum, matrimonij validitatem impediens. Hic duo occurrunt notanda.

86. Prius est; excommunicationem quidem ipso facto incurere Superiores qui cogunt suos inferiores ad matrimonium: imposita in Concil. Trid. sess. 24. cap. 9. De reform. matrimonij: parētes tamen posse sine vilo peccato tractare, & statuerē de futuro matrimonio suorum liberorum, qui nondum attigerunt annos pūbertatis, posse; huiusmodi tractatum iuramento confirmare iuxta cap. Ex literis. De spōsalib. Et ratio est, quam ibid. glossa. verbo Tam parēs, attigit: quia tale iuramentum intelligendum est, si filij voluerint postea consentire: quodq; ipsi parentes quantum licite poterint, conabuntur illos inducere ad huiusmodi matrimonium. Vbi aduerte quod si pœna imposita esset illis qui id a filio nō cōsequeretur, ab illius solutione excusari cum, qui ad obtinendum talem consensum, quam potuit diligentia & industriam adhibuisset, ex cap. Gemma De spōsalib. Et ratio est, quia puniendus non est, qui culpa caret.

Posterior est: quod celi lædi non debeat matrimonij libertas, passim tamen subditi à Principibus, & filij à parentibus non tantum prohibitione; sed etiam pœnæ metu retrahi ab aliquo matrimonio per quod iniuriam, seu notabile detrimentum (adeoq; graue peccarent) Reipub. inferret aut propriæ familiæ aut alicui priuatæ personæ. Sic enim cōtrahens; quia, verbi gratia, hostibus præbet occasionem inuadendi Reipub. aut infamiam notam in iure suæ familiæ, aut aliquem iniuste neci exponit, potest iuste puniri. De qua tota re late differens Sanchez videri potest in libr. 4. disp. 22. & aliquot sequentibus. Illud solum monemus ad eam facere, quod Isaac Gen. 28. filio suo Iacob prohibuit ne acciperet coniugem de genere Canaan: quodq; interdum iuste prohibeatur lege vel statuto regionis, aut ciuitatis, ne matrimonium contrahatur cum ijs qui sunt alterius regionis aut ciuitatis. Quæ prohibitio sicut iusta est, ita obseruatio illius potest iuste vgeri metu incusso: qui quando iustus est, non obstat validitati matrimonij.

87. QUINTVM DVBIVM EST; An matrimonium contractum metu in constantem virum cadente, validum sit, si confirmetur iuramento. De hoc copiose quoque Sanchez differit in præcedenti disput. 20. Nobis autem sufficere posse videntur sequentes propositiones. Prima est, Si matrimonio per prædictum metum contracto, apponatur iuramentum de præsentī dicendo, Duceo & iuro me ducere: sicut matrimonium nullum est omnino, ita & iuramentum: adeo vt non indigeat relaxatione. Hæc deducitur ex cap. 2. De eo qui duxit in matrimonium: vbi cum qui per metum grauem contracto & iurato matrimonio secundum duxit, definitur libere permittendum esse cum eadem secunda permanere. Quo significatur non modo prius matrimonium inualidum fuisse, sed etiam iuramentum ei additum minime obligasse. Alioquin enim ob illius violationem imponeretur aliqua pœna, à qua ne metus quidem grauis quo extortum fuerit omnino excusat, iuxta cap. Verum, De iureiur. Confirmatur quoque ratione: tum quia iuramentum accedens ad contractum propter cōmune vtilitatem prohibitum (cuiusmodi est contractus matrimonij factus metu cadente in constantem virum) non obligat: vt patet ex cap. Si diligenti, De foro competenti. Videndus est idem Sanchez lib. 1. disput. 32. num. 8. & aliquot sequentibus. Tum quia iuramentum sequitur naturam contractus cui addicitur. Ergo sicut matrimonium natura sua requirit cōsensum liberum, ita & iuramentum illi accedens, eius iudicium est requirendum: iuxta regulam 42. iuris in 6. Accessorium, naturam sequi congruit principalis. Tum demum, quia prædictum iuramentum est assertorium, cuius si nulla sit obligatio de præsentī, neque erit de futuro. Ipsum enim statim verum est aut falsum. Quod vero iuramentum quo matrimonium metu supradicto contractum confirmatur, falsum sit de præsentī, patet: quia tale matrimonium nullum est, propter impedimentum metus interuenientis.

Secunda propositio est, Ex matrimonio per metum cadentem in constantem virum contracto de præsentī ac iurato, nullam, ne quidem sponsalium, consurgere obligationem. Probatur, quia tam sponsalia etiam iurata, quam matrimonium, vt valeant, requirunt liberū cōsensum, iuxta cap. Ex literis, De despons. impub. Cum ergo in proposito casu liber cōsensu deficiat omnino, talis contractus non valebit, neq; vt matrimonium, neq; vt sponsalia.

88. Tertia propositio est, Si contractus matrimonij per metum cadentem in constantem virum, inito per verba de futuro, adijciatur iuramentum, de non contraueniendo ei, nulla esse neq; contractus neq; matrimonij obligatio. Nam ea vel esset seruandi matrimonium absque nouo cōsensu, nouaque ratificatione illius: vel esset illud ratum habendum nouo cōsensu libero. At prior obligatio nulla est: quia daretur alioqui obligatio ad peccatum mortale: quandoquidem vt matrimonio inualido, peccatum est mortale: nisi ipsum conualescat nouo cōsensu libero. Posteriorem quoque obligationem nullam esse, probatur: quia iurare se non contrauenturum matrimonio, sed nouo cōsensu libero illud habiturum ratum: perinde est ac iurare se de nouo contracturum matrimonium; seu, quod idem est, se facere sponsalia iurata: quæ quidem facta metu cadente in constantem virum non obligare, ante habitū est; ac late docet Sanchez lib. 4. disp. 21. Qui pro eius rei pleniore notitia, videri quoq; potest in præced. disp. 19. vt & in disp. 15. pro declaratione ei quod hinc sequitur: nempe matrimonium metu extortum, vt nullum est omnino, sic nullam obligationem parere ex parte contrahentium; it vt vnus altero inuito possit resiliere.

89. Sed obijci potest, iuramentum istiusmodi non esse contra bonos mores, ex cap. Inter cætera, 22. quæst. 4. ideoq; seruari posse sine salutis æternæ dispendio, & obligare ad sui obseruationem, iuxta cap. Cum contingat, De iureiur. & capit. Quamuis pactū, De pactis in 6. Sic enim iurans soluere vitæ ad redimendam vexationem, cum non peccet obseruando tale iuramentum, tenetur illud obseruare, ex cap. Debitores, De iureiur. Respondendum est, quod est iuramentum de quo agimus non contra bonos mores, quia potest absque culpa seruari: vergere tamen in præiudicium alterius (quod etiam sufficit ad tollendam illius obligationem, ex cit. cap. Cum contingat) quandoquidem obseruatio illius aduersetur

REGINA
DE
PRAE
HEDR
E. V

publicæ utilitati, vt quid de se odio sum, & perturbationis, aliorumque morum seminarium in Repub. Adhæc iurans per iniuste ingulsum metum, cadentem in constantem virum, potest à peccato excusari hoc nomine, quod ratione talis metus possit iurando vti verbis ambiguis; quibus iniuste cogentem decipiat; vel si apertis verbis vti cogatur, nõ habendo intentionem iurandi: vel si habeat, subintelligendo mente aliquam conditionem, qua iuramentum reddatur inualidum; qualis est, Si iuste cogor: aut, Si alias obligor.

SEXTVM DVBIVM EST, An validum sit matrimonium quod & contrahitur & consummatur per metum cadentem in constantem virum. Istud satis persequitur Sanchez in eodem lib. 4. disput. 18. Contenti autem erimus notare in foro conscientie distinguendum esse. Nam si is qui matrimonium coactus consummat, accedat ad sponsam nõ affectu maritali tanquam ad vxorem, sed animo fornicandi: tunc in conscientia non est matrimonium. Nec enim est per priorem consensum, quia is non potuit efficere matrimonium, cum procederet ex metu cadente in constantem virum; nec per ipsam consummationem, in qua cum nullus sit consensus in matrimonium, vt *supponitur*, nullum quoque ex ea erit matrimonium. Si vero ille qui matrimonium consummat, metu etiam mortis cogitur, accedat ad sponsam affectu maritali tanquam ad vxorem, matrimonium erit validum, quia nouum consensum in matrimonium adhibuit, sufficientem ad illius validitatem, non obstantem metu: quia metus mortis quidem, cum agitur tantum de consensu in matrimonium, potest censi metus cadens in constantem virum; quia talis consensus non est peccatum mortale, quod vir constans nunquam eligit. Non potest autem similiter censi, cum agitur de consummatione matrimonij; quæ si fornicario, non autem affectu maritali fiat, peccatum est mortale: & id eo illam vir constans nõquam eligit præ morte. Vnde fit, vt matrimonium nequeat inualidum censi, ex eo, quod consummatur sit per metum cadentem in constantem virum.

CAPVT XIV.

De impedimento erroris.

SVMMARIVM.

91. Quæ ignorantia significetur nomine erroris constituentis impedimentum matrimonij.
92. Error circa personam in iure natura impedimentum est validitatis matrimonij.
93. Non item error circa personam qualitatem, nisi sub huius conditione matrimonium contrahatur.
94. Aut cum illius errore inuoluatur error personæ: quod an contingat, quarati ne d. prehendatur.
95. Trii requisiti vt error qualitatis, errorem personæ inuoluere censetur.
96. Impedimentum erroris circa qualitatem conditionis seruili.
97. Cur alij contractus, non autem matrimonium, per errorem circa quantitatem rei reddantur inualidi.
98. Duo adhuc errores quibus matrimonium reddatur inualidum.

CONSENSV libero qui ad matrimonium, iuxta antedicta necessarius est, obstat non modo vis, sed etiam ignorantia: quæ esse potest vel puræ negationis, vel prauæ affectionis: quarum illa nullum ponit intellectus iudicium, *repe ne scientia pura*, ideoque de ea non est sermo in præsentia: cum contrahens matrimonium nunquã id faciat ex pura ignorantia, sed ex aliqua scientia: quandoquidem necesse est vt aliquo modo cognoscat personam cum qua contrahit, cum voluntas non feratur in incognitum. Ignorantia vero prauæ affectionis, est quidam cum aliquo intellectus iudicio, sed falso: vt quando iudico eum esse Petrum qui est Paulus: constituitque errorem, de qua hic agitur, quantum in contractu matrimonij contingens, cum reddit inualidum. Duplex autem potest esse talis error; vnus contingens circa personam cum qua contrahitur: quando scilicet

hæc de facto est alia ab ea cum qua contrahens putat se contrahere: vt quando Jacob accepit Liam exilians esse Rachel Genes. 29. Alter vero potest esse circa qualitatem seu conditionem eiusdem personæ, vt cum putatur nobilis, vel formosa, vel Catholica, vel conditionis libera, vel diues, & sic de cæteris: non est.

Atque prior error facit matrimonium iure natura omnino inualidum, ita ut nusquã conualescat: nisi post cognitum errorem, accedat nouus in illud consensus, prout accessit in matrimonio Jacob cum Lia. In quam sententiam magnum authorum numerum refert Sanchez lib. 7. disput. 18. num. 12. Pro quo facit cap. vnicum 29. quest. 1. Facit & aperta ratio: quia talis error tollit omnino consensum de iure naturæ requisitum ad matrimonij validitatem. Qui enim cum tali errore consentit, non consentit in personam quæ illi adest, sed in eam quam animo concepit; quia non nisi animo conceptum cognitumque, velle censetur.

Si obiciatur in alijs contractibus satis esse si pro eo de quo facti sunt, detur æquiualens aut aliud præstantius. Respondetur, non esse eamdem rationem: quia cæteri contractus fiunt circa res, ratione æstimationis & pretij earum. Et ideo quantumuis circa res ipsas error interueniat, nihilominus si nullus sit circa æstimationem & pretium earundem, non erit impedimentum validitatis. In matrimonio vero quia est contractus circa vnã personã in singulari (illud n. contrahens, sic debet cum vna persona contrahere, vt excludat omnes alias) error circa talem personam, reddit ipsum inualidum.

Posterior autem error, qualis est, cum quis ducit hæreticam, pro Catholica; pauperem, pro diuite, & sic de cæteris (excepta qualitate conditionis seruili de qua paulo post) non reddit matrimonium inualidum. Pro quo Sanchez in memorata disput. 18. num. 8. refert multos authores. Et facit supra citatum cap. vnicum: atque ratio, quia cum tali errore concurrat sufficiens consensus in personam, ad matrimonium necessarius: quandoquidem nullæ tales qualitates attingunt ad matrimonij essentiam, sed extra eam sunt, tanquam accidentia: nisi ipsum forte contraheretur sub conditione alicuius earumdem qualitatum. Quod quidem vt censetur contingere Sanchez in sequenti num. 21. notat requiri vt intentio ponendi talem conditionem sit actualis: seu quam contrahens tunc actu habuit cum contraheret: aut saltem virtualis, seu quam contrahens habitam priusquam contraheret, non reuocauit per actum contrarium.

ADVERTE vero non nunquã in matrimonio cum errore qualitatis, inuolui errorem personæ, ipsumque ea de causa esse nullum. Quod vt deprehendi possit, oportet diligenter aduertere vtum consensus feratur primo ac directe in hanc personã in particulari, seu in indiuiduo, & consequenter in personam quæ habet tales qualitates annexas: g. nobilitatem, diuitias, &c. vt fit quando scemina matrimonium contrahit cum aliquo qui se proficitur nobilem & diuitem, cum sit ignobilis & pauper. Tunc enim error est tantum qualitatis, non item personæ: vnde validum est matrimonium, neque dolus vitia: sic contractum, quantumcumque causam ei dederit; vt aliquot alijs citatis notat Coua. in Epit. p. 2. cap. 3. §. 7. nu. 3. Pro quo facit, quod ex cap. Cæm in Apostolica, De sponsalibus: mendacium seu surreptio non vitiet matrimonium. Quod si è contrario consensus primo ac directe feratur in personam, quæ tales habeat qualitates, & consequenter in particulari in hanc, v. g. in primogenitum Petri, putatum diuitem & nobilem, cum non sit talis: error est qualitatis inuolvens errorem personæ, quia deficientibus tunc qualitatis, sub quibus persona intendebatur, consequenter deficit persona: sicque matrimonium est inualidum, prout post D. Thomam in 4. distinct. 30. quest. 1. art. 2. ad 5. docent Sorus eadem distinct. quest. 1. art. 1. paulo ante solutionem argumentorum, & Sylu. in verbo Matrimonium 8. quest. 1. dicto 4. nonnullique alij quorum meminit Sanchez in memorata disp. 18. num. 25.

Ne autem in hac re falli contingat, meminisse oportet tria requiri, vt error qualitatis errorem personæ inuoluere censatur, quæ in Ench. ca. 22. nu. 32. Nauarr. insinuat. Primum est, vt notitia personæ habeatur sub illa qualitate, sub qua intenditur, vt, v. g. sub qualitate primogeniti. Neque enim error est sine cognitione erronea; quam prius præcessiss.